

UDC 930.85 (4—12)

YU ISSN 0350—7653

ACADEMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

COMITE INTERACADEMIQUE DE BALKANOLOGIE
DU CONSEIL DES ACADEMIES DES SCIENCES ET DES ARTS
DE LA R.S.F.Y.
INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

BALCANICA

ANNUAIRE DE L'INSTITUT DES ETUDES BALKANIQUES

XVIII—XIX

BELGRADE
1987—1988

BALCANICA XVIII—XIX, Београд 1987—1988, 9—453.

Milan Vanku, NICOLAE TITULESCU — PROMOTOR AL POLITICII DE PACE ŞI COLABORARE ÎN BALCANI — 1920—1936 (Nikolaje Titulesku, pokretač politike mira i saradnje na Balkanu — 1920—1936). Bucureşti, Editura Politică 1986, 190 str.

Књига коју приказујемо изашла је из пера професора Универзитета у Приштини који се бави проучавањем историје новог века, а у првом делу догађајима између два светска рата. Не осврћући се на његове бројне радове (а он је и сам сарадник часописа *Balkanica*), не можемо а да не поменемо, такође издату у Букурешту на румунском језику, једну његову монографију под насловом *Mica înţelegere şi politica externă a Iugoslaviei 1920—1938 (Мала Антанта и спољна политика Југославије 1920—1938)*, делу које је својевремено приказано у једном од ранијих бројева овог часописа. Прелазећи на дело које нам је сада у рукама, треба рећи да је реч о књизи намењеној годишњици рођења чувеног румунског дипломате (1882), која је — из посебних разлога — објављена са четири године закашњења, што је — како бисмо рекли — редовна појава у нашим условима.

Књига почиње уводом румунског историчара Виорике Мојсук, која представља једног од данашњих водећих стручњака у Румунији за историју између два светска рата. У својој уводној речи В. Мојсук је настојала да прикаже, у чему је у целости и успела, активност румунског дипломате чије је име превазишло румунске језичке и етничке оквире и био познато широкој светској јавности у међуратном периоду. Нема сумње да је то представљало и разлог што се живота и рада овог дипломате прихватио и један Југословен. Између осталог, В. Мојсук је истакла да је Европа у Н. Титulesку изгубила једног од својих највећих и најоданијих службеника.

Што се тиче самог интегралног текста М. Ванкуа, он је подељен на три дела.

У I делу (стр. 25—100) М. Ванку се задржава на моментима из биографије будућег великог дипломате, указујући на његово школовање, студије у Паризу, дебитовање у политичком животу, наглашавајући да је постао члан Парламента са 30 година, а затим министар финансија и члан румунске делегације на Мировној конференцији у Паризу 1919. године. Један број година, од 1922. до 1927, Титulesку се налазио на функцији опуномоћеног министра у Лондону, док је у исти мах и стални представник своје земље у Друштву народа, и то од 1920. до 1936. године. Његова популарност у дипломатским круговима довела га је двапут на чело Друштва народа. Поставши 1932. године министар спољних послова, он показује врло велику активност у савезу Мале Антанте. У вези с тим, аутор се посебно задржава на његовој активности истичући залагање Титulesку да се пребори велика економска криза 1929—1934. године, ангажовање против фашистичког тероризма као и против ревизионистичке и реваншистичке политике држава које су изгубиле први светски рат. Његова борба је била усмерена нарочито против Четворног пакта великих западних сила који је био потписан у Риму 16. јула 1933. године, а који је био уперен против новостворених држава у Средњој Европи. Нема сумње да је Титulesку дао посебан допринос и дефиницији агресора закључене јула 1933. године као и успостављању односа са Совјетским Савезом 9. јуна 1934. године.

У II делу књиге (стр. 103—143) аутор се осврће на стварање система безбедности у Европи, који је био угрожен доласком на власт нациста у Немачкој 1933. године. Нема сумње да Титulesку представља ди-

пломату који има неоспорне заслуге за закључење бројних политичких и војних регионалних антиревизионистичких савеза на Балкану. Он је представљао и душу Балканског споразума, закљученог 9. фебруара 1934. године с циљем да се сачува територијални status quo на Балкану.

У III делу (стр. 147—183) аутор обрађује проблем безбедности у Централној и Југоисточној Европи после 7. марта 1936. године када је нацистичка Немачка прегазила војне клаузуле Версајског мировног уговора као и обавезе које је преузела потписивањем Локарнских уговора, и то тиме што је упала са трупама у Рајнску демилитаризовану област. Ту су даље истакнути и сви моменти за које је везана активност овог великог борца против фашизма у периоду између два рата, активност која је добро позната свима који су се бавили суштинским дипломатским питањима Европе у међуратном периоду, и то све до 1936. године када је 29. августа Титулеску престао да буде међу члановима румунске владе.

И током читавог излагања, а посебно на крају, М. Ванку под-

влачи да Николаје Титулеску представља као дипломата изузетну личност свог времена, што се види и из тога што је скоро две деценије непрекидно био једна од кључних личности у свим дипломатским европским питањима, тако да се дипломатска историја међуратног периода Европе не може схватити без његовог учешћа које је овом раздобљу утиснуло специјалну боју.

Да би олакшао служење књигом, аутор ју је пропратио Индексом имена (стр. 185—187).

Напоследку, треба рећи још и ово. На промоцији књиге која је објављена у Букурешту, у некадашњој кући великог румунског дипломате, 24. новембра 1986. године, и то у присуству великог броја личности из научног и културног живота, међу којима се нашао и доле потписани, чуле су се само похвалне речи, а између њих пао је и предлог да се ово дело преведе на један од великих европских језика како би, као свеобухватно, било презентирано и најширој јавности и заинтересованим круговима.

Момчило Д. Савић

ИСТОРИЈА БАЛКАНСКИХ НАРОДА У САВРЕМЕНО ДОБА

Nicolae Ciachir, *ISTORIA POPARELOR DIN SUD-ESTUL EUROPEI IN EPOCA MODERNA (1789—1923)*, Editura Științifică și Enciclopedică, București 1987, 404.

Познати румунски историчар професор Николае Чакир објавио је недавно ово дело попуњавајући једну празнину која већ дуже времена постоји у општој историографији.

Пре него што почнемо излагања дужност нам је да нагласимо да је аутор овом послу пришао после вишегодишњег искуства задржавајући се углавном на историји своје отаџбине и балканских народа новог ве-

ка. Колико је труда аутор уложио видеће се најбоље по литератури коју наводи и на којој је саздао своје дело. Реч је о ауторима са Истока и Запада као и делима које су објавили аутори балканских земаља, било на великим или својим домаћим језицима. Посебну пажњу заслужује ауторов истраживачки рад, јер је користио на многим местима необјављену архивску грађу из више земаља.